

Aśvaghōṣa – *Buddhacaritam*

Hoofdstuk 3

- 1 Op een keer luisterde de prins naar liederen die de parken bezongen, versierd met lotusvijvers, met zachte grasvelden en met bomen waarin de koekoeksmannetjes te horen waren.
- 2 Nadat hij gehoord had hoe plezierig de stadsparken waren en dat de vrouwen daar graag heen gingen, bedacht hij het plan om een tocht naar buiten te maken, net zoals een olifant die binnenshuis opgesloten zit wel eens naar buiten wil.
- 3 Nadat de koning gehoord had van de hartewens van zijn zoon, gaf hij opdracht voor een pleziertocht voor hem die bij hem paste wat betreft zijn liefde voor hem, bij zijn luister en bij zijn leeftijd.
- 4 Hij zorgde ervoor dat de prins geen ongelukkige mensen van het gewone volk kon tegenkomen op de koninklijke weg, omdat hij niet wilde dat zijn fijngevoelige geest daarvan overstuurd zou raken.
- 5 Nadat men op heel vriendelijke wijze de mensen van de weg had verwijderd die lichaamsdelen misten of wier zintuigen niet goed werkten, en hen die er ellendig aan toe waren, zoals de oude en zieke mensen, maakte men de koninklijke weg schitterend om te zien.
- 6 En toen, nadat de koninklijke weg mooi gemaakt was, daalde de prins, nadat hij daarvoor toestemming gekregen had, in volle luister op het vastgestelde tijdstip vanaf het dakterras van het paleis naar beneden, vergezeld van goed geïnstrueerde begeleiders, en ging naar de koning.
- 7 Nadat de koning hem met tranen in zijn ogen op zijn hoofd gekust had en hem lang aangekeken had, gaf hij hem met zijn stem opdracht te gaan, maar uit liefde liet hij hem met zijn hart niet gaan.
- 8 Toen beklom hij een gouden wagen, bespannen met vier rustige paarden met gouden paardentuig en bestuurd door een sterke, kundige en betrouwbare menner.
- 9 Hij begaf zich met een passend gevolg naar de weg, die bestrooid was met massa's prachtige bloemen en versierd met hangende bloemenkransen en wapperende vlaggen, net zoals de maan samen met de sterren de hemel beklimt.

- 10 Heel langzaam ging hij de koninklijke weg op, aan alle kanten aangestaard door de nieuwsgierige stadsbewoners van wie de wijd opengesperde ogen de weg omlijstten als de helften van blauwe lotussen.
- 11 Sommigen prezen hem vanwege zijn vriendelijkheid, anderen eerden hem met name vanwege zijn stralende uiterlijk en vanwege zijn vrolijkheid wensten weer anderen hem voorspoed toe en een heel lang leven.
- 12 Nadat er vanuit de grote huizen gebochelden en groepen dwergen van de Kirāta's naar buiten waren gekomen, en vrouwen vanuit de kleine huizen, bogen zij allen voor hem zoals voor een vlag in de processie van een god.
- 13 Toen de vrouwen van hun dienstmeisjes het nieuws hoorden dat de prins uit zou gaan, gingen zij, nadat ze daarvoor toestemming hadden gekregen van degenen die boven hen stonden, naar de dakterrassen van de grote huizen omdat zij hem graag wilden zien.
- 14 Zij liepen vanuit nieuwsgierigheid opgewonden rond, gehinderd door hun loshangende ceintuurs, en met ogen die wat verdwaasd waren door het plotselinge ontwaken uit de slaap, en met sieraden die snel in orde gemaakt waren na het horen van het bericht;
- 15 de groepen vogels op de huizen verschrikkende door het lawaai op de traptreden van de villa's, door de geluiden van de gordels en door het gerinkel van de enkelkettinkjes, terwijl de vrouwen elkaar met snelle bewegingen opzij duwen.
- 16 De brede wagenvormige heupen en volle borsten belemmerden vanwege hun zwaarte de bewegingen van sommige van deze mooie vrouwen, hoewel ze gehaast en opgewonden waren.
- 17 Een van de vrouwen, die verlegen was, hield haar pas in hoewel ze wel in staat was om snel te lopen, omdat ze uit schaamte haar sieraden die ze alleen in privé-situaties droeg, nog moest wegstoppen.
- 18 Het werd een drukte van belang op de balkons toen de vrouwen met hun rinkelende sieraden en heen en weer slingerende oorhangers allemaal tegelijk naar voren drongen.
- 19 Maar de lotusgezichten van de vrouwen met hun heftig bewegende oorringen straalden toen ze op de balkons verschenen, alsof ze echte lotussen waren vastgeplakt aan de villa's.
- 20 De luisterrijke stad met zijn paleizen waarvan de ramen uit nieuwsgierigheid wijd geopend waren met daarin de lachende gezichten van de jonge vrouwen, straalde aan alle kanten alsof ze de hemel was met paleizen, gevuld met apsarassen.
- 21 Doordat de dakterrassen maar klein waren, straalden de gezichten van de

mooisten van de jonge vrouwen met hun oorbellen die elkaar raakten, als bundels lotusbloemen.

- 22 De vrouwen, die de prins beneden op de weg zagen, zagen eruit alsof ze beneden wilden zijn, en de mannen met hun uitgestrekte hoofden omhoog kijkende, zagen eruit alsof ze naar de hemel wilden gaan.
- 23 Toen de vrouwen de koningszoon zagen, stralende met zijn prachtige uiterlijk en zijn koninklijke voorkomen, zeiden ze zachtjes vanuit een zuiver hart en zonder andere gedachten: "Zijn vrouw mag zich gelukkig prijzen!"
- 24 "Deze prins, met zijn lange stevige armen, in schoonheid gelijk aan de bloemengod Kāma, zal zich, nadat hij zijn macht heeft opgegeven, tot de Dharma wenden." Om die reden betuigde men hem veel respect.
- 25 Toen de prins zo voor de eerste keer in zijn leven de koninklijke weg zag, vol met keurige stadsbewoners, gekleed in schone degelijke kleren, was hij blij en hij voelde zich als het ware opnieuw geboren.
- 26 Maar toen de goden van de zuivere verblijven die vrolijke stad zagen, lijkend op de hemel zelf, hebben ze een oude man geschapen om de koningszoon ertoe aan te zetten om te vertrekken.
- 27 Toen de prins de man zag, getekend door ouderdom en er anders uitziende dan de andere mensen, sprak hij bezorgd tot de wagenbestuurder, terwijl hij zijn blik strak op de man gevestigd hield:
- 28 "Hé wagenbestuurder, wie is deze zwakke gebogen man die hier aankomt met zijn witte haren en lopend met een stok, z'n ogen bedekt door zijn wenkbrauwen? Hoe komt hij zo? Is het zijn eigen aard? Of is het toeval?"
- 29 Toen de wagenbestuurder op deze wijze toegesproken was, vertelde hij de prins hoe het zat, hoewel dat verborgen had moeten blijven; hij had zijn fout niet in de gaten omdat de goden zijn geest verward hadden.
- 30 "Dat waardoor deze man gebroken is, wordt de ouderdom genoemd. Deze is de moordenaar van de schoonheid, de vernietiger van de kracht, de oorsprong van het lijden, het einde van alle plezierige zaken, de vernietiger van alle herinneringen en de vijand van de zintuigen.
- 31 Ook hij dronk melk toen hij een klein kind was en leerde daarna rondkruipen over de grond. En na verloop van tijd werd hij een knappe jonge man en nog later werd hij een oude man."
- 32 Nadat de prins aldus toegesproken was, was hij enigszins geschokt en hij zei tot de wagenbestuurder: "Zal dit kwaad ook mij treffen?" Daarop antwoordde de wagenbestuurder hem:

- 33 “Inderdaad, ook de levensduur van u is onderworpen aan de macht van de tijd. De mensen weten dat de ouderdom de schoonheid vernietigt en toch streeft iedereen ernaar.”
- 34 Toen de wijze prins, wiens geest gereinigd was door vroegere intenties en die eeuwenlang goede daden verzameld had, over de ouderdom hoorde, zat hij te trillen, zoals een koe die van dichtbij het lawaai van een grote donderslag hoort.
- 35 Hij hield zijn blik op die oude man gevestigd en zuchtte diep en schudde zijn hoofd. En toen hij tegelijkertijd die vrolijke menigte zag, sprak hij verschrikt:
- 36 “Zo vernietigt de ouderdom dus zonder onderscheid geheugen, schoonheid en kracht. En de mensen raken er niet heet of koud van, hoewel ze het voor hun ogen zien gebeuren.
- 37 Als dat zo is, o wagenbestuurder, laat de paarden dan snel naar het paleis terugkeren, ga snel alstublieft! Hoe zou ik plezier kunnen hebben in het park terwijl ik aan niets anders kan denken dan aan de dreiging van de ouderdom?”
- 38 Toen liet de wagenbestuurder zijn wagen terugkeren op bevel van de zoon van zijn meester. Vervolgens ging de prins het paleis binnen waar hij niets zag, omdat hij zo in gedachten verzonken was.
- 39 Maar toen hij daar geen innerlijke rust vond, terwijl hij alsmaar piekerde over de ouderdom, ging hij vervolgens met toestemming van de koning opnieuw op dezelfde wijze naar buiten.
- 40 Toen creëerden de goden even later een mens die door ziekte was aangetast. En de zoon van Śuddhodana zag hem en terwijl hij zijn blik gericht hield op de zieke man, sprak hij tot de wagenbestuurder:
- 41 “Wie is deze man hier, die droevig roept ‘Mama’, terwijl hij leunt op een ander? Hij heeft een dikke buik, zijn lichaam trilt doordat hij moeilijk ademhaalt, zijn schouders en armen hangen naar beneden en zijn ledematen zijn mager en bleek.”
- 42 Toen antwoorde zijn wagenbestuurder: “O goede heer, het grote lijden van deze man, dat de naam ziekte heeft, ontstaat door een ernstige verstoring van de biologische principes in het lichaam en heeft tot gevolg dat zelfs een krachtige man hulpbehoevend wordt.”
- 43 En terwijl de koningszoon nogmaals met medelijden naar de man keek, sprak hij: “Is deze ziekte hem speciaal overkomen? Of is de dreiging van ziekte een gemeenschappelijk iets voor alle mensen?”
- 44 Toen sprak de wagenbestuurder: “O prins, dit kwaad treft alle mensen. En zo maken de mensen plezier hoewel zij inderdaad gekweld worden door ziekten en pijn.”

- 45 Toen de prins dit hoorde, was hij aangeslagen en hij beefde zoals de maan op een rimpelend wateroppervlak. En vol medelijden sprak hij met een enigszins zachte stem:
- 46 “En de wereld leeft er vrolijk op los, terwijl zij de ellende van de ziekte van de mensen ziet. Ach, hoe groot is de onwetendheid van de mensen, die lachen terwijl zij (als geketenden) onder de dreiging van ziekte leven!
- 47 O wagenbestuurder, laten we dit uitstapje afbreken en laat de wagen teruggaan naar het paleis. Nu ik over het gevaar van ziekte heb gehoord, is mij alle lust naar plezier vergaan en het is alsof mijn geest ineenkrimpt.”
- 48 Hij keerde terug en zijn vrolijkheid was verdwenen. In gedachten verzonken ging hij zijn woning binnen. Toen de koning zag dat zijn zoon voor de tweede keer teruggekeerd was van zijn uitstapje, ging hij navraag doen.
- 49 Toen hij de reden van zijn terugkeer gehoord had, bedacht hij bij zichzelf dat hij hem al kwijt was. Hij ging wel tekeer tegen de leidinggevende van de schoonmakers van de weg, maar legde hem geen strenge straf op.
- 50 En opnieuw regelde hij iets voor hem: een rondgang door de koninklijke verblijven met de meest verrukkelijke attracties. “Als hij namelijk gehecht raakt aan zintuiglijke prikkelingen, dan gaat hij ons niet verlaten”, zo hoopte hij.
- 51 Maar toen zijn zoon zich in de vrouwenvertrekken niet vermaakte met al die zintuiglijke prikkelingen, zoals de muziek etc., toen gaf hij opdracht voor een tocht naar buiten met het idee dat dat weer een andersoortig plezier zou zijn.
- 52 Hij begreep vanuit zijn liefde voor hem waar zijn zoon in gedachten mee bezig was, en hij gaf opdracht om ervaren courtisanes voor hem te laten komen, bedreven in hun kunst, en hij bekommerde zich niet om mogelijke gevaren van de hartstochten.
- 53 En toen, nadat de koninklijke weg prachtig versierd en uiterst zorgvuldig gecontroleerd was, en nadat hij zowel de koetsier als de wagen verwisseld had, stuurde de koning de prins weer naar buiten.
- 54 Vervolgens, toen de koningszoon onderweg was, plaatsten de goden een dode man vóór hem, een lijk dat gedragen werd langs de weg, en de wagenbestuurder en de prins zagen het alleen en niemand anders.
- 55 Toen sprak de koningszoon tot de wagenbestuurder: “Wie is deze man, die door vier mensen wordt gedragen en door een groep treurende mensen wordt gevolgd. Hoewel hij er mooi gekleed uitziet, wordt hij toch beweend.”
- 56 Vervolgens werd de geest van de bestuurder beïnvloed door de zuivere goden van de Zuivere Verblijven en hoewel er niet over gesproken had mogen

worden, verklaarde hij alles naar waarheid aan de prins.

- 57 “De man die daar nu zo ligt zonder bewustzijn, zonder wijsheid, zintuigen, levensadem en kwaliteiten, niet meer dan een bosje stro of een stuk brandhout, die man is ooit grootgebracht en beschermd door wie voor hem zorgden en nu is hij door hen die hem het meest beminden in de steek gelaten.”
- 58 Toen de prins deze woorden van de bestuurder hoorde, raakte hij enigszins geëmotioneerd en zei tot hem: “Vertel me: is dit het lot van deze mens alleen of is het einde van alle mensen zo?”
- 59 Toen sprak de wagenbestuurder tot hem: “Dit is de laatste handeling van alle mensen, het onontkoombare einde van ieder, uit welke sociale laag hij ook komt.”
- 60 Toen de prins over de dood hoorde, liet hij, hoewel hij sterk van karakter was, plotseling alle moed zinken, en terwijl hij met zijn ene schouder op de voorkant van de kar leunde, zei hij met een sombere stem:
- 61 “Terwijl dit het vaste einde is van alle mensen, is de wereld vrolijk en heeft de angst opzij gezet. Ik denk dat de harten van de mensen verhard zijn, want zij gaan zelfverzekerd voort op hun pad.
- 62 Daarom, o wagenbestuurder, laat onze wagen terugkeren. Het is nu niet de plaats en de tijd voor een attractiepark. Hoe kunnen verstandige mensen, die weten hoe het einde zal zijn, hier in deze ellendige tijd zorgeloos rondlopen?”
- 63 Hoewel de koningszoon zo tot hem sprak, liet de wagenbestuurder de wagen niet terugkeren, maar reed door naar het Padmaṣaṇḍa-bos met zijn speciale attracties, zoals de koning hem bevolen had.
- 64 Toen zag de prins het lieflijke bos, gelijkend op het Nandana-bos, het paradijs van Indra, met zijn bloeiende jonge bomen, met zijn vrolijke, opgetogen rondfladderende koekoeken, met zijn paviljoens en mooie vijvers met lotussen.
- 65 Toen werd de prins tegen zijn zin naar dat bos gebracht, waar zich grote groepen knappe vrouwen bevonden, en hij raakte er helemaal door in de war. Het was alsof een asceet die net geloften heeft afgelegd, naar de residentie Alakā werd geleid, vol met lieflijke hemelse nymfen.

Hier eindigt het derde deel van het grote gedicht de *Buddhacaritam*, dat heet “Het ontstaan van de onrust”.